

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2024, sp. zn. 5 Tdo 120/2024, ECLI:CZ:NS:2024:5.TDO.120.2024.1

Číslo: 35/2025

Právní věta:

I. Jednání naplňující znak týrání, jež pachatel primárně směřuje vůči dospělé osobě (např. družce) žijící s ním ve společném obydlí ve smyslu § 199 tr. zákoníku a které současně zasahuje i svěřenou nezletilou osobu ve smyslu § 198 tr. zákoníku nepřímým způsobem, že je vnímá jako silné příkoří, je jediným skutkem, který je třeba posoudit jako jednočinný souběh trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198 tr. zákoníku a trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 tr. zákoníku. Uvedené platí, i když je jinak obecně z důvodu speciality prvně uvedeného ustanovení vůči druhému jednočinný souběh těchto dvou trestných činů vyloučen (jde-li o týrání téže osoby, která je současně osobou svěřenou i žijící ve společném obydlí).

II. Pokud je v trestním řízení o jediném skutku původně právně kvalifikovaném jako trestné činy podle § 198 i § 199 tr. zákoníku zjištěno, že znaky jedné z uvedených skutkových podstat nejsou naplněny, je při vyslovení viny třeba náležitě upravit popis skutku tak, aby byla vyjádřena právní kvalifikace toho trestného činu, jehož znaky byly shledány naplněnými, není však možno o takovém skutku rozhodnout i zprošťujícím výrokem ohledně trestného činu, jehož znaky nebyly shledány (ty se jen tzv. vypustí a v odůvodnění se taková úprava popisu skutku i právní kvalifikace vysvětlí – viz k tomu obdobně rozhodnutí č. [11/2010](#) Sb. rozh. tr.).

III. Znalecký posudek opatřený před zahájením trestního stíhání podle § 158 odst. 3 písm. b) tr. ř. je následně v řízení před soudem použitelný jako důkaz, třebaže neměl povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu ve smyslu § 160 odst. 4 tr. ř.

IV. Znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie nebo psychologie, není vyloučen z podání znaleckého posudku jen proto, že v téže věci zkoumal více osob, anebo že v jiné věci zkoumal tutéž osobu nebo osobu jí blízkou. Takové zapojení znalce se naopak může jevit jako vhodné pro možnost komplexního posouzení případu a jako hospodárné pro zkoumání shodných podkladů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.03.2024

Spisová značka: 5 Tdo 120/2024

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důkaz, Jednočinný souběh, Ne bis in idem, Neodkladné a neopakovatelné úkony, Popis skutku, Skutek, Týrání osoby žijící ve společném obydlí, Týrání svěřené osoby, Znalec, Znalecký posudek

Předpisy: § 105 odst. 1 tr. ř.

§ 105 odst. 2 tr. ř.

§ 107 odst. 1 tr. ř.

§ 158 odst. 3 písm. b) tr. ř.

§ 160 odst. 4 tr. ř.

§ 18 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

§ 198 tr. zákoníku

§ 199 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného P. V. podané proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 6 To 277/2023, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Frýdku-Místku pod sp. zn. 5 T 31/2023.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 13. 7. 2023, sp. zn. 5 T 31/2023, byl obviněný uznán vinným jednak zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, 2 písm. b), d) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoníku“), a jednak zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) tr. zákoníku, za něž mu byl podle § 198 odst. 2 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání 2 let a 6 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozené České průmyslové zdravotní pojišťovně na náhradu škody částku 3 587 Kč. Poškozený nezletilý AAAAA (pseudonym) byl podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázán se svým nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Proti rozsudku soudu prvního stupně podali obviněný, státní zástupce a poškozený nezletilý AAAAA odvolání, o nichž rozhodl ve veřejném zasedání Krajský soud v Ostravě svým rozsudkem ze dne 27. 9. 2023, sp. zn. 6 To 277/2023, následovně. Napadený rozsudek (pod bodem I.) zrušil podle § 258 odst. 1 písm. e), f), odst. 2 tr. ř. z podnětu odvolání státního zástupce a poškozeného toliko ve výroku o trestu a ve výroku o náhradě nemajetkové újmy ohledně poškozeného nezletilého AAAAA. Sám pak (bod II.) podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že uložil obviněnému podle § 198 odst. 2 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku úhrnný trest odnětí svobody v trvání 4 let a 6 měsíců, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou, a (bod III.) podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněnému povinnost zaplatit na náhradu nemajetkové újmy částku ve výši 60 000 Kč poškozenému AAAAA, kterého se zbytkem jeho nároku odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních. Ve zbytku pak ponechal napadený rozsudek nezměněn (bod IV.) a odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl (bod V.).

3. Uvedeného trestného činu se obviněný podle rozsudku soudu prvního stupně dopustil (zjednodušeně uvedeno) tím, že v době od 19. 6. 2021 do 2. 11. 2022 ve Frýdku-Místku ve společně užívaném bytě i mimo něj fyzicky napadal svoji družku K. Z. Fyzickými útoky jí způsoboval podlitiny na obličeji a krku a další zranění, v jednom případě jí způsobil frakturu nosních kostí, frakturu dolní stěny očníce vlevo a zhmoždění hlavy, pro které byla jednorázově ošetřena v nemocnici. Při těchto fyzických útocích, kterých bylo desítky a interval mezi nimi se postupně zkracoval, ale i mimo ně, jí vulgárně nadával a vyhrožoval zabitím. Dále ji v době, kdy právě nebyla s ním, neustále telefonicky kontaktoval s dotazy, kde je, s kým je a co dělá, bez jejího vědomí jí prohlížel aktivity v mobilním

telefonu. V případech, ve kterých obviněného vyhodila z bytu, ji citově vydíral, že skočí pod vlak nebo ze střechy domu nebo jí vyhrožoval, ať si nepřije jej potkat, proto obviněného vždy po pár dnech vzala zpět k sobě do bytu. Uvedenému jednání byl do 6. 9. 2022 přítomen nezletilý syn poškozené AAAAA, a to buď tak, že přímo viděl fyzické napadení své matky, nebo (nepřímo) tak, že ze svého pokoje slyšel průběh napadení a nadávky a následně viděl krvavé stopy v bytě. Nezletilý měl z obviněného strach a bál se také o svou matku, opakovaně volal o pomoc své babičce nebo sestrám, odmítal chodit domů a celá situace pro něj byla neúnosná, proto bylo rozhodnuto, že se svěruje do pěstounské péče jeho babičky. V důsledku jednání obviněného nezletilý utrpěl smíšenou poruchu chování a emocí, jsou u něj patrné projevy strádání a trápení a trpí syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

II.

Dovolání obviněného

4. Proti uvedenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě podal obviněný P. V. prostřednictvím svých obhájců dovolání (ve dvou různých podáních), a to z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř.

5. Obviněný předně namítal vady znaleckých posudků týkajících se jeho osoby, nezletilého AAAAA a matky nezletilého K. Z. Předně tyto znalecké posudky byly vypracovány ještě před zahájením trestního stíhání a jejich podkladem byla podaná vysvětlení, která však nemohou sloužit jako podklad pro závěry soudu ani znalců. Navíc osoby podávající vysvětlení měly vůči němu negativní vztah, což se nutně projevilo v jejich výpovědích. Obviněný namítl také podjatost obou znalců, neboť v jiné trestní věci vypracovávali znalecký posudek na biologického otce nezletilého. Podle něj znalci neměli přistoupit na znalecké zkoumání v této trestní věci, neboť byli podjatí právě z předcházejícího trestního řízení. Dovolatel zpochybnil i závěr znaleckého posudku vypracovaného na nezletilého AAAAA, neboť v době znaleckého zkoumání byl vystaven jednání svého biologického otce, který v přítomnosti nezletilého napadl přítelkyni. I tento incident tak měl podíl na duševní poruše nezletilého, což však znalci ani soudy nižších stupňů nezohlednili.

6. Obviněný nesouhlasil s tím, že by byl naplněn znak „po delší dobu“, který je okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby v § 198 odst. 2 písm. d) a § 199 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku. Nezletilý byl přítomen hádce mezi ním a matkou nezletilého pouze ve třech případech, navíc nezletilého nikdy fyzicky ani verbálně nenapadl. Znak spočívající v trvání delší dobu tak nebyl naplněn.

7. V dalším podání obviněný také namítl, že se nemohl dopustit dvou trestných činů, ale nanejvýš pouze trestného činu podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) tr. zákoníku, který je tzv. zastřešujícím trestným činem a zahrnuje v sobě i trestný čin podle § 198 tr. zákoníku. Navíc k „překrytí“ došlo pouze tím, že nezletilý byl přítomen některým útokům obviněného vůči jeho matce a volal o pomoc své babičce nebo sestrám. Tím ani nemohly být naplněny znaky týrání svěřené osoby. Jednočinný souběh těchto dvou trestných činů je vyloučen, neboť je mezi nimi vztah speciality, toto pravidlo se mělo uplatnit i v této věci. Nezletilý AAAAA byl totiž pouze svědkem události, tzv. hmotným předmětem útoku byla pouze K. Z., proti níž jeho jednání výlučně směřovalo. Podle obviněného ho měl soud prvního stupně z těchto důvodů zprostit obžaloby v části týkající se týrání nezletilého AAAAA.

8. Dovolatel dále nesouhlasil se způsobem, jakým byl proveden výslech nezletilého AAAAA. Nejprve uvedl výčet otázek položených nezletilému vyslyšající komisařkou, které označil za sugestivní a kapciózní, neboť vyslyšající do otázek vkládala požadované odpovědi. Soudy nižších stupňů se podle obviněného touto procesní vadou nezabývaly. V souvislosti s touto námitkou také upozornil na § 102 odst. 1 tr. ř., podle kterého má být k výslechu svědka mladšího 18 let přihrán orgán sociálně-právní ochrany dětí, který má přispět ke správnému vedení výslechu. Podle přesvědčení obviněného však nemohlo dojít k naplnění účelu zákona, pokud pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí byla v

místnosti oddělené od výslechové místnosti, jako tomu bylo v nyní řešené trestní věci, nemohla tudíž přispět ke správnému vedení výslechu. Vzhledem k těmto pochybením a tomu, že obviněný se stíhaného jednání měl dopustit dva roky před jednáním soudu, mělo dojít k výslechu nezletilého v průběhu hlavního líčení.

9. Obviněný také namítl, že znalci, kteří v tomto trestním řízení vypracovávali znalecké posudky na něj, nezletilého AAAAA i matku nezletilého K. Z., byli vyslechnuti v závěru prvního hlavního líčení. Další svědci v této věci však byli vyslechnuti až v průběhu odročeného hlavního líčení, tudíž znalci neznali obsah jejich výpovědí. Jakkoliv je určení pořadí prováděných důkazů na úvaze předsedy senátu, považoval jím zvolené pořadí za účelové.

10. V průběhu hlavního líčení došlo k vadám při poučování svědků, kteří nebyli poučováni o trestném činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, křivého obvinění a pomluvy, ani o významu svědecké výpovědi. Pouze někteří z nich byli dotázáni na poměr k věci a stranám. Podle obviněného se uvedená pochybení nejvíce projevila u K. Z., která nemohla posoudit, zda má právo odepřít vypovídat. Výsledky svědků proto označil za absolutně neplatné.

11. Ze všech uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Vyjádření k dovolání a replika obviněného

12. Dovolání obviněného (obě podání) bylo zasláno k vyjádření nejvyššímu státnímu zástupci, který se k nim vyjádřil prostřednictvím státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství.

13. Státní zástupkyně nejprve zopakovala dosavadní průběh řízení a obsah dovolání obviněného. Předně uvedla, že námitky obviněného, ve kterých zpochybnil skutková zjištění soudů nižších stupňů, jsou založeny na jeho vlastním hodnocení důkazů, avšak soud prvního stupně ani soud odvolací nijak nevybočily z mezí volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř. Podle ní byl závěr o vině obviněného učiněn logicky a podrobně, a to na základě skutkových zjištění, která byla podložena řádně provedenými důkazy.

14. Dále se státní zástupkyně zabývala námitkami, kterými obviněný zpochybňoval zákonnost znaleckých posudků a jejich závěry. Není podle ní vadou znaleckého posudku, pokud znalec zohlední podaná vysvětlení osob, která byla opatřena ještě před zahájením trestního stíhání, neboť došlo k novelizacím příslušných ustanovení trestního řádu, která tomu již nebrání. Z tohoto důvodu nelze aplikovat ani starší judikaturu, která zohlednění těchto vysvětlení neumožňovala. Státní zástupkyně rovněž považovala za neopodstatněnou námitku obviněného týkající se podjatosti znalců. Ztotožnila se s odůvodněním odvolacího soudu, který se touto námitkou již zabýval a dále doplnila, že podjatost nelze zakládat pouze na subjektivních pochybnostech účastníka. K závěru o podjatosti lze dospět z rozboru skutečností, které k pochybnostem vedly a k samotnému vyloučení znalce pro podjatost může dojít tehdy, pokud vztah k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně provést odborné posouzení. Dále uvedla, že odvolací soud řádně vysvětlil, proč návrh obviněného na doplnění dokazování revizním znaleckým posudkem označil za nadbytečný, nejedná se proto o opomenutý důkaz. Navíc neshledala nic závadného na závěrech znaleckého zkoumání.

15. Vyjádřila se i k námitce obviněného, kterou zpochybňoval naplnění znaků kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů podle § 198 odst. 2 písm. d) a § 199 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku spočívajících v páčání trestné činnosti „po delší dobu“. Podle státní zástupkyně soudy nižších

stupňů takto kvalifikovaly jednání obviněného důvodně, neboť obviněný se úkorně jednání vůči své družce K. Z. a zprostředkovaně i vůči jejímu synovi dopouštěl v období od 19. 6. 2021 do 2. 11. 2022. Dále doplnila, že týrání jakožto zlé nakládání se již vyznačuje určitým trváním, proto pro naplnění znaku „trvání delší dobu“ se musí jednat v případě kratšího trvání zlého nakládání o intenzivnější týrání a naopak. V nyní projednávané trestní věci obviněný jednal s K. Z. velmi úkorně a po dobu přesahující rok, podle ní proto nebylo pochyb o naplnění tohoto znaku kvalifikované skutkové podstaty. Uvedený závěr vztáhla rovněž k jednání dovolatele vůči nezletilému AAAAA, neboť ten byl v několika případech přítomen násilností obviněného vůči matce nezletilého, což jej silně poznamenalo a vyvolávalo v něm pocity zoufalství a strachu, které byly setrvalé.

16. Ze shora uvedených důvodů státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné. Zároveň vyslovila souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání i pro případ jiných rozhodnutí.

17. V reakci na druhé podání obviněného, jímž uplatnil své dovolání, státní zástupkyně reagovala i na další námitky obviněného. Nejprve se zabývala námitkou obviněného, že se nedopustil dvou trestných činů, ale pouze jednoho zastřešujícího trestného činu, který v sobě zahrnuje i jednání vůči nezletilému AAAAA, což mělo být důvodem zproštění obviněného obžaloby. K tomu státní zástupkyně uvedla, že jednání obviněného bylo posouzeno jako jeden skutek, přičemž není vyloučen jednočinný souběh trestných činů týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí, neboť se obviněný takového jednání dopouštěl vůči rozdílným osobám. Pokud jde o jeden skutek kvalifikovaný jako dva trestné činy, ale na základě provedení dokazování soudy nižších stupňů dospějí k závěru, že nejsou naplněny znaky jedné ze skutkových podstat, je třeba upravit popis skutku tak, aby byla vyjádřena právní kvalifikace toho trestného činu, jehož znaky byly naplněny, nikoli rozhodnout o skutku zprošťujícím výrokem. Nelze totiž rozhodnout o jednom skutku zprošťujícím a zároveň odsuzujícím výrokem.

18. Podle státní zástupkyně nedošlo ani k procesnímu pochybení při výsledku nezletilého AAAAA. Pokud jde o námitku, že vyslyšající kladla nezletilému AAAAA sugestivní a kapciózní otázky, státní zástupkyně uvedla, že pokládané otázky je třeba zkoumat vzhledem k osobě vyslychaného. Podle jejího přesvědčení nelze klást stejné nároky na výpověď dospělého a dítěte, samotný výslech proto musí být přizpůsoben věku dítěte. Dále uvedla, že z důvodu zabránění sekundární viktimizaci nebylo vhodné výslech opakovat, navíc výpověď nezletilého korespondovala s dalšími provedenými důkazy. Závěrem označila za zjevně neopodstatněnou námitku týkající se pořadí prováděných důkazů, neboť podle § 207 a násl. tr. ř. je volba pořadí dalších důkazů na úvaze předsedy senátu.

19. Z uvedených důvodů státní zástupkyně odkázala na svůj návrh, který formulovala již ve svém dřívějším vyjádření.

20. Vyjádření státní zástupkyně byla zaslána k případné replice obviněnému, který tohoto práva využil. Obviněný nejprve uvedl, že z odůvodnění a skutkové věty odsuzujícího rozsudku musí být zřejmé naplnění všech znaků skutkových podstat trestných činů, kterých se obviněný měl dopustit, nikoli pouze některé. Těmto požadavkům však soud prvního stupně podle něj nedostal. Dále obviněný nastínil uplatňování a význam zásady *in dubio pro reo*, která se v jeho trestní věci měla aplikovat, ale neaplikovala. Podle něj tak bylo porušeno jeho právo podle čl. 36 odst. 1, čl. 39 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť se soud prvního stupně dostatečně nezabýval objektivní a subjektivní stránkou skutkové podstaty trestného činu podle § 198 tr. zákoníku a také skutečností, že vliv na duševní poruše nezletilého měly i další osoby. Naopak on se o nezletilého AAAAA staral, vodil ho do školy, učil se s ním a bral ho na výlety. Tato jeho obhajoba nebyla vyvrácena, měla se tudíž aplikovat výše uvedená zásada.

IV.

Posouzení přípustnosti a důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

21. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

22. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených důvodů v § 265b odst. 1 a 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele takovému důvodu také svým obsahem odpovídaly.

23. Obviněný uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř.

24. Ve skutečnosti ale měl obviněný na mysli spíše dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě, neboť se domáhal přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu, který svým rozsudkem rozhodl o zamítnutí jeho řádného opravného prostředku, odvolání, proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně, tj. proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože byly podle jeho přesvědčení v řízení mu předcházejícím dány důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. Jinými slovy obviněný ani správně neoznačil dovolací důvod, na jehož základě by dovolací soud měl napadené rozhodnutí, tj. rozsudek odvolacího soudu ve výroku o zamítnutí jeho odvolání, přezkoumat. Tato vada jeho podáních však sama o sobě nebyla důvodem, pro který bylo dovolání obviněného odmítnuto, jak bude rozvedeno níže.

25. Obecně lze uvést, že dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je možno podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Podstatou je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Tento dovolací důvod je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění sice potvrzují spáchání určitého trestného činu, ale soudy nižších stupňů přesto dospěly k závěru, že nejde o trestný čin, ačkoli byly naplněny všechny jeho zákonné znaky. Tento dovolací důvod ovšem nespočívá v případném procesním pochybení soudů nižších stupňů ani v tom, že se dovolatel sice domáhá použití norem hmotného práva, ale na takový skutek, k němuž dospěl vlastní interpretací provedených důkazů, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně od názoru dovolatele. Dovolání s poukazem na citovaný důvod nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek a je tudíž určeno k nápravě pouze závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

26. V tomto stejném duchu a naznačeném směru musí být vykládán také nově formulovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který byl do trestního řádu doplněn jeho novelizací provedenou zákonem č. 220/2021 Sb. s účinností od 1. 1. 2022. Šlo zejména o reakci na rozvinutou judikaturu především Ústavního soudu, který dlouhodobě judikuje, že ani Nejvyšší soud nestojí mimo soustavu obecných soudů a že je tudíž též povolán k ochraně základních práv a svobod, takže nemůže ponechat bez povšimnutí zásah do těchto práv v rámci procesu dokazování. Určitou výjimku

ze shora rozvedeného přístupu založeného na tom, že Nejvyšší soud zásadně nepřezkoumává proces dokazování a na jeho základě učiněná skutková zjištění, tvoří jen případ tvrzení a prokázání tzv. extrémního nesouladu mezi učiněnými skutkovými zjištěními a obsahem provedených důkazů, z nichž jsou skutková zjištění vyvozována, pokud zároveň učiní dovolatel tento nesoulad předmětem dovolání [nyní podle nově formulovaného § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.]. Jde především o případy týkající se pro rozhodnutí významných (tj. rozhodných) skutkových okolností, které jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, pokud konkrétní skutkové zjištění nevyplývá z žádného provedeného důkazu, pokud se výsledek dokazování jeví jako naprosto nespravedlivý a věcně neudržitelný, neboť skutková zjištění, o něž se opírají vydaná rozhodnutí, jsou ve zjevném (tj. extrémním) nesouladu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných (tj. absolutně neúčinných) důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy (případ důkazů opomenutých), což lze hodnotit jako porušení základních zásad ovládajících trestní řízení, jako jsou zásady volného hodnocení důkazů, vyhledávací a presumpce nevin. Taková existence tzv. zjevného (extrémního) nesouladu by mohla naplňovat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a odůvodnit mimořádný zásah do skutkových zjištění, která ale jinak (obecně) v řízení o dovolání nejsou předmětem přezkumné činnosti Nejvyššího soudu, a to ani po uvedeném doplnění trestního řádu o nově formulovaný dovolací důvod. Tento extrémní nesoulad ale není založen jen tím, že z různých verzí skutkového děje se soudy nižších stupňů přiklonily k verzi uvedené v obžalobě, pokud svůj postup přesvědčivě zdůvodnily (např. nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. [III. ÚS 888/14](#)). Tvrzení nedostatků skutkových zjištění, která nelze oddělovat od nesprávné právní kvalifikace, samo o sobě nezakládá důvod pro zásah dovolacího soudu, jak uznal i Ústavní soud ve stanovisku ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#).

27. Nejvyšší soud dále obecně připomíná, že zpravidla odmítne jako zjevně neopodstatněné takové dovolání, v němž obviněný pouze opakuje tytéž námitky, jimiž se snažil zvrátit již rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud se jimi odvolací soud zabýval a vypořádal se s nimi náležitým a dostatečným způsobem (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), uveřejněné pod č. T 408. ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002).

b) K jednotlivým námitkám obviněného

28. Obviněný své dovolání postavil předně na námitkách proti správnosti skutkových závěrů učiněných soudy nižších stupňů, dále (druhá skupina námitek) zpochybnil zákonnost důkazů, o něž byly tyto závěry opřeny (především pokud jde o znalecké posudky). Konečně (třetí skupina námitek) nesouhlasil s právním posouzením skutku jako jednočinného souběhu dvou úmyslných trestných činů týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí (jednak měl za to, že jednočinný souběh je vyloučen, jednak nešlo o jeden skutek, ale o dva skutky, nebyly naplněny znaky týrání svěřené osoby a nepáchal takový čin po delší dobu). Nejvyšší soud se bude postupně věnovat všem těmto okruhům námitek, z nichž jen některé odpovídaly uplatněným dovolacím důvodům.

29. Nejprve je namístě připomenout, že Nejvyšší soud v řízení o dovolání není zásadně povolán k přezkumu skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů, není řádnou třetí instancí sporu mezi veřejnou žalobou a obhajobou obviněného, takto jeho postavení nebylo koncipováno, jak bylo již naznačeno shora. Dokazování je doménou především soudu prvního stupně s možnou korekcí v řízení před soudem druhého stupně jako soudem odvolacím, nikoli však v řízení o dovolání. Dokazování je ovládáno zásadami jeho se týkajícími, a to zásadou vyhledávací, bezprostřednosti a ústnosti, volného hodnocení důkazů a presumpcí nevin. Hodnotit důkazy tak může jen ten soud, který je také v souladu s principem bezprostřednosti a ústnosti provedl, protože jen díky tomu může konkrétní důkazní prostředek vyhodnotit a získat z něj relevantní poznatky. Zásada bezprostřednosti ve spojitosti se zásadou ústnosti zde hraje významnou roli, soud je přímo ovlivněn nejen samotným obsahem důkazního prostředku, ale i jeho nositelem (pramenem důkazu). Jen takový způsob

dokazování může hodnotícímu orgánu poskytnout jasný obraz o dokazované skutečnosti a vynést rozhodnutí pod bezprostředním dojmem z provedených důkazů. I odborná literatura (např. JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo procesní. 6. vydání. Praha: Leges, 2021, str. 180 a násl.; JELÍNEK, J., ŘÍHA, J. Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů. 5. vydání. Praha: Leges, 2023, s. 43 a násl.) uznává, že nejlepší cestou pro správné rozhodnutí je zhodnocení skutkových okolností na podkladě bezprostředního dojmu z přímého vnímání v osobním kontaktu. Před dovolacím soudem se ale dokazování zásadně neprovádí (viz § 265r odst. 7 tr. ř.). Proto je též zcela důvodná koncepce dovolání jako mimořádného opravného prostředku, jímž mají být napravovány jen zásadní vady právního posouzení, případně úzce vymezený okruh vad procesních majících povahu zmatečných důvodů, pro které nemůže napadené pravomocné rozhodnutí obstát. Mezi takové vady se ovšem zásadně neřadí vady dokazování, při němž dochází k utváření závěrů o skutkovém ději, jenž je kladen obviněným za vinu. Naopak Nejvyšší soud, který sám dokazování zásadně neprovádí, musí vycházet ze závěrů soudů nižších stupňů, které samy důkazní prostředky provedly a důkazy z nich vyplývající mohly též náležitě vyhodnotit, jak bylo naznačeno shora.

30. Nejvyšší soud na shora vymezený okruh námitek obviněného ohledně skutkového stavu a hodnocení důkazů vyplývajících z provedených důkazních prostředků nahlížel ve světle judikatury Ústavního soudu, přitom nezjistil ani porušení základních práv obviněného, a to ani práva na spravedlivý proces. Nejvyšší soud přitom interpretoval a aplikoval uvedené podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, Listinou základních práv a svobod, a v neposlední řadě též judikaturou Ústavního soudu (srov. zejména stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#), vyhlášené jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněné pod st. č. 38/14 ve svazku č. 72 na str. 599 Sb. n. a u.). Právě z těchto uvedených hledisek se tedy Nejvyšší soud zabýval některými skutkovými otázkami a hodnocením důkazů soudy nižších stupňů ve vztahu k právnímu posouzení jednání obviněného. V této souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že i Ústavní soud výslovně ve svém stanovisku konstatoval, že jeho názor, „... podle kterého nelze nesprávné skutkové zjištění striktně oddělovat od nesprávné právní kvalifikace ... však neznamena, že by Nejvyšší soud v každém případě, kdy dovolání obsahuje argumentaci ve vztahu ke skutkovým zjištěním, musel považovat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za *prima facie* naplněný. ... Je totiž jediným oprávněným orgánem, kterému v tomto stadiu přísluší posuzovat naplnění konkrétního dovolacího důvodu (viz § 54 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Janyr a ostatní proti České republice ze dne 13. října 2011, č. stížnosti [12579/06](#), [19007/10](#) a [34812/10](#)), a toto posouzení je závaznou podmínkou pro případné podání ústavní stížnosti (ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu)“ [srov. bod 23 shora označeného stanoviska pléna Ústavního soudu].

31. V daném případě však dovolací soud takový nesoulad, natožpak extrémní, neshledal. Lze tak shrnout, že soudy nižších stupňů se věcí řádně zabývaly, provedly v potřebném rozsahu dokazování, na jehož základě mohly učinit skutkové závěry, které nalezly odraz v tzv. skutkové větě odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně a které následně potvrdil svým rozsudkem i odvolací soud. Samotná skutečnost, že se soudy nižších stupňů z různých verzí skutkového děje přiklonily k verzi uvedené v obžalobě a podpořené jednou skupinou důkazů, které nebyly nijak deformovány, přičemž tento svůj postup přesvědčivě zdůvodnily, tzv. extrémní nesoulad založit nemůže.

32. Bez možnosti přezkumu na podkladě takto formulovaných námitek proti skutkovým závěrům soudů nižších stupňů uplatněných v dovolání (jako *obiter dictum*) může Nejvyšší soud pouze na základě znalosti trestního spisu dodat, že předložené výhrady obviněného proti postupu soudů nižších stupňů nemají žádné opodstatnění.

33. Tvrzení obviněného, že napadání poškozené K. Z. nebylo nijak závažné nebo že nezletilý AAAAA nebyval těmto potyčkám obvykle přítomen, že tomu bylo snad jen třikrát, neodpovídají skutkovým

závěrům učiněným soudy nižších stupňů na základě hodnocení důkazů vyplývajících z provedených důkazních prostředků. Na takovém podkladě totiž soud prvního stupně zcela důvodně dospěl k závěru, které v koncizní podobě vyjádřil ve skutkové větě výrokové části svého rozsudku, že poškozený nezletilý byl opakovaně přítomen závažnému a opakovanému napadání poškozené K. Z., že Policie České republiky zasahovala v jejich společném obydlí v období od 1. 1. 2022 do 1. 11. 2022 celkem desetkrát, přičemž až do 6. 9. 2022 byl jednání obviněného (vyjma incidentu ze dne 6. 8. 2022) přítomen vždy i nezletilý AAAAA, který tak byl svědkem napadení po období minimálně devíti měsíců, po které byl vystaven jednání obviněného, pro které bylo posléze rozhodnuto o jeho svěření do péče babičky. Poškozený AAAAA se v takových chvílích obviněného velmi bál, opakovaně volal svým příbuzným o pomoc, zejména své babičce, ale i sestřám. Obviněný v reakci na to mu také nejméně dvakrát sebral telefon. Ještě po skončení tohoto období měl noční můry a pomočoval se. Poškozený se obviněného bál, nechtěl kvůli němu chodit domů, obával se také o svoji matku. Když viděl, jak obviněný hrubě zachází s jeho matkou, dělalo se mu nevolno, plakal a obviněného prosil, aby jednání zanechal. Ve společně obývaném bytě vídal krvavé stopy po útoci obviněného na poškozenou K. Z.

34. Tyto závěry soudů nižších stupňů byly spolehlivě prokázány vzájemně odpovídajícími důkazy, pokud z některých provedených důkazních prostředků vyplývalo něco jiného, než co vzaly soudy nižších stupňů za prokázané, náležitě se s takovými rozpory vypořádaly a vysvětlily, ze kterých důkazů a proč při utváření svých závěrů vycházely. Takové hodnocení přitom neodporovalo pravidlům logiky, ani nevykazovalo prvky svévole. Samotný tzv. extrémní rozpor nemůže být založen jen tím, že se soudy nižších stupňů přiklonily k jedné verzi (prosazované obžalobou) a odmítly verzi jinou (kterou uplatňovala obhajoba). Zejména soud prvního stupně provedl dokazování v potřebném rozsahu, nepřistupoval k důkazům selektivně, věcí se poctivě zabýval, jeho závěry jsou logické a odpovídají důkazům. Po shrnutí jednotlivých důkazů soud prvního stupně především v bodě 28. odůvodnění svého rozsudku (a též v bodech následujících) vysvětlil, jak jednotlivé důkazy hodnotil a proč dospěl k závěrům vyjádřeným ve skutkové větě výroku rozsudku (k důvodům úpravy popisu skutku oproti obžalobě viz bod 30. odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). Na tuto pasáž lze plně odkázat.

35. Uvedené námitky obviněného proti skutkovým zjištěním neodpovídají svým zaměřením uplatněným, ale ani žádným jiným dovolacím důvodům.

36. Obviněný dále zpochybňoval zákonnost některých důležitých důkazů vyplývajících z opatřených a provedených důkazních prostředků. Tyto námitky jsou formálně podřaditelné pod obviněným uplatněný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale Nejvyšší soud je shledal zjevně neopodstatněnými.

37. Obviněný předně zpochybnil zákonnost znaleckých posudků znalců přibraných před zahájením trestního stíhání. Obviněný ve spojitosti s tím namítl, že byly vypracovány ještě před zahájením trestního stíhání a že jejich podkladem tak byla podaná vysvětlení, která podle něj nemohou být použita ani pro tyto účely. S touto námitkou však nelze souhlasit. Podle § 158 odst. 3 písm. b) tr. ř. totiž lze znalecký posudek opatřit i ve fázi před zahájením trestního stíhání, v rámci prověřování, takový znalecký posudek je nepochybně použitelný i v řízení před soudem, a to i když nejde o neodkladný či neopakovatelný úkon ve smyslu § 160 odst. 4 tr. ř. (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. [6 Tdo 781/2015](#); usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2012, sp. zn. [III. ÚS 2116/11](#); z odborné literatury ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1570). Z § 107 odst. 1 tr. ř. pak vyplývá, že znalec, který provádí v dané trestní věci znalecké šetření, vychází z podkladů, které jsou v trestním spisu, tedy i z úředních záznamů o podaných vysvětleních opatřených postupem podle § 158 odst. 3 písm. a) tr. ř. K těmto změnám došlo novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. v jejímž důsledku tak (mimo jiné) není již aplikovatelná judikatura, která použití vysvětlení osob jakožto podkladu pro

znalecké zkoumání neumožňovala (tak např. rozhodnutí č. [46/1988](#) Sb. rozh. tr., které bylo založeno na výkladu jiné právní úpravy). Z dalších rozhodnutí k použitelnosti znaleckého posudku znalce přibráného před zahájením trestního stíhání pro rozhodnutí o vině v řízení před soudem lze z poslední doby odkázat například na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2023, sp. zn. [4 Tdo 99/2023](#).

38. Obviněný dále vznesl námitku, že znalecké posudky podali znalci, o jejichž nepodjatosti lze mít pochybnosti, neboť v této trestní věci vypracovali znalecké posudky na nezletilého AAAAA, jeho matku K. Z., jakož i na dovolatele, což má údajně vzbuzovat pochyby o objektivitě jejich závěrů. Nadto stejní znalci vypracovali znalecký posudek i v jiné trestní věci na biologického otce nezletilého AAAAA, a proto podle obviněného neměli přistoupit na zkoumání osob v tomto trestním řízení. Touto námitkou se již řádně zabýval odvolací soud v bodě 8. odůvodnění jeho rozsudku, s takovým vypořádáním námitek Nejvyšší soud souhlasí a může na něj plně odkázat. Lze tak jen stručně doplnit, že pouhá skutečnost, že znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie či psychologie, znalecky zkoumal v téže věci více osob, popř. že tak činil v různých věcech ohledně téže osoby, popř. osoby jí blízké, není sama o sobě důvodem jeho vyloučení. S žádnou takovou systémovou podjatostí (jako např. angažovanost soudce v dřívějších fázích řízení ve smyslu § 30 odst. 2 až 5 tr. ř.) právní řád nepočítá. Podle § 18 odst. 1 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, ve znění pozdějších změn, znalec nesmí provést znalecký úkon, jestliže lze mít důvodnou pochybnost o jeho nepodjatosti pro jeho poměr k věci, účastníkovi řízení nebo jeho zástupci, zadavateli, orgánu veřejné moci, který znalecký posudek zadal nebo provádí řízení nebo při jiném postupu správního orgánu, kde má být znalecký posudek použit. Ani jednu z uvedených variant však obviněný svou námitkou neuplatnil, jím uvedený důvod zmíněné ustanovení nezná a neuvádí. Ostatně je důvodně v praxi nejen obvyklé, ale dokonce i vhodné a žádoucí, aby týž znalec podal ve shodném oboru znalecký posudek ohledně více osob, je-li to možné, protože je takový postup hospodárný, znalec vychází zčásti z týchž podkladů (např. ohledně skutkového děje, v němž se projevuje osobnost zkoumané osoby), může na situaci nahlížet komplexně. Obviněný vůbec nenastínil, čím se měla u označených znalců projevit pochybnost o jejich nepodjatosti (např. nevhodným vyjadřováním o některých ze zkoumaných osob apod.). Ani Nejvyšší soud stejně jako soudy nižších stupňů žádnou pochybnost o jejich nepodjatosti neshledal.

39. Obviněný dále zpochybňoval i správnost závěrů znaleckých posudků, neboť znalci při jejich formulaci vycházeli i z poznatků, které zjistili znaleckým zkoumáním K. Z. v jiném trestním řízení. Podle obviněného má znalec osobu, na kterou vypracovává znalecký posudek, podrobit kritickému odbornému zkoumání, což není možné, pokud již tuto osobu v minulosti zkoumal. Jednak lze namítnout, že jde již o námitku vztahující se k hodnocení důkazů vyplývajících z důkazního prostředku, což není námitkou odpovídající dovolacímu důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ani jinému dovolacímu důvodu (viz k tomu výše). Jde o pouhou polemiku se soudy nižších stupňů, což nemůže dovolací soud přezkoumat. Jen nad rámec uvedeného lze uvést, že uvedenou námitku neshledává důvodnou, postup znalců nebyl nesprávný. Podle § 53 vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, která mimo jiné upravuje i postup při vypracování znaleckého posudku, může být zdrojem dat potřebných pro vytvoření znaleckého posudku v podstatě cokoli, co poskytuje informace potřebné k vyřešení zadané odborné otázky, jde-li o zdroj věrohodný. Výběr zdrojů je na znalci. Není tedy v rozporu s právním řádem, pokud znalec do znaleckých závěrů promítnul i informace a znalosti, které získal v jiné trestní věci, ve které byly zkoumané osoby v zásadě totožné. I tyto informace totiž mohou přispět k vyřešení zadané otázky, mohou sloužit ke srovnání předchozího a současného stavu, což samo o sobě neznehodnocuje závěry znaleckého zkoumání.

40. V podstatě podobně se lze vypořádat i s další námitkou obviněného, že je chybný též závěr znaleckého posudku vypracovaného na nezletilého AAAAA, neboť v období, pro které byl uznán vinným, byl nezletilý vystaven jednání svého biologického otce, který v přítomnosti nezletilého

napadl svoji současnou přítelkyni, navíc byl předtím přítomen též násilnému jednání svého biologického otce vůči K. Z., což mělo mít vliv na vznik psychické poruchy nezletilého AAAAA. I v tomto případě jde o prostou polemiku o hodnocení jednoho důkazu vyplývajícího z provedeného důkazního prostředku, o jeho významu na utvoření skutkového závěru soudy nižších stupňů. Ani taková námitka není způsobilá naplnit žádný z dovolacích důvodů a nemá být Nejvyšším soudem, který zásadně dokazování neprovádí, vůbec přezkoumávána (viz výše). Jen nad rámec uvedeného může Nejvyšší soud uvést, že ani tuto námitku neshledal důvodnou. Předně tato námitka vychází z vlastní interpretace důkazů obviněným, soudy nižších stupňů vycházely z jiných závěrů. Jak vyplývá z výpovědí znalců v hlavním líčení konaném dne 29. 5. 2023 i ze znaleckého posudku vypracovaného na poškozenou K. Z., znalcům bylo známo, že K. Z. žila s T. L. a během tohoto jejich soužití došlo k domácímu násilí vůči K. Z. Navíc znalec PhDr. Petr Štěpaník uznal, že na psychické poruše nezletilého se nepodílel pouze obviněný, ale i T. L. a původní rodina, avšak jednání obviněného se na vzniku duševní poruchy nezletilého podílelo měrou největší, protože právě v rozhodné době činu obviněného byl poškozený AAAAA ve věku, ve kterém daleko více vnímal, co se doma děje, snažil se do děje aktivně zasahovat tím, že volal příbuzným o pomoc, viděl svou matku krváčet. Právě uvedené skutečnosti byly tím nejvýraznějším faktorem podílejícím se na vzniku těžké újmy. Znalkyně MUDr. Kateřina Černeková při výslechu v hlavním líčení zase uvedla, že nezletilý AAAAA má se svým biologickým otcem dobrý vztah a že z rozhovoru s nezletilým nevypozorovala, že by v období soužití s biologickým otcem došlo k jeho traumatizaci. Obviněný tuto námitku uplatnil i ve svém odvolání a soud druhého stupně se jí řádně zabýval a vyhodnotil ji jako nedůvodnou. Zjistil (stejně jako soud prvního stupně), že určitý dopad na disharmonický osobní vývoj nezletilého mělo i chování biologických rodičů, nicméně vzhledem k věku nezletilého, ve kterém docházelo k násilnému chování obviněného vůči K. Z., způsobu a intenzitě násilí, považoval za logický a správný závěr, že nejvýraznější podíl na vzniku psychické poruchy nezletilého mělo jednání obviněného. Dále uvedl, že na vzniku syndromu CAN se nemohl podílet ani ojedinělý incident napadení L. B. T. L., kterému byl nezletilý přítomen, neboť nezletilý nemá k L. B. žádné citové vazby, a to na rozdíl od vlastní matky K. Z., která pro něj byla nejbližší osobou. Podle odvolacího soudu nebylo ani podstatné, že znalci nedokázali určit jakou měrou se obviněný a biologický otec podíleli na vzniku duševní poruchy nezletilého AAAAA, neboť postačovalo konstatování, že jednání obviněného mělo vliv největší. Poruchou zdraví se totiž rozumí nejen vznik zranění, ale i zhoršení zdravotního stavu tím, že v době, kdy poškozený již určitou poruchou trpí, se tato porucha zhorší natolik, že to má podstatný vliv na jeho zdraví. Soud druhého stupně zohlednil i zjištění, že se chování AAAAA podstatně zlepšilo poté, co byl umístěn do péče své babičky, což potvrdila jak jeho třídní učitelka D. K., tak i babička K. S.

41. Bylo tak jednoznačně prokázáno, že jednání obviněného bylo nejen jednou z příčin vzniku těžké újmy na zdraví poškozeného nezletilého AAAAA, ale dokonce příčinou hlavní, rozhodující, klíčovou. Podle těchto závěrů by zcela nepochybně k těžké újmě na zdraví poškozeného v daném čase a daným způsobem nedošlo, kdyby nebylo jednání obviněného. Jednání obviněného je tak skutečnou *conditio sine qua non* (podmínkou bez níž to nelze) následku (resp. účinku) v podobě těžké újmy na zdraví poškozeného. Kdyby totiž jednání obviněného nebylo, následek ve své konkrétní podobě by nenastal způsobem, jakým nastal.

42. Pokud tedy dovolatel uvedl, že se soud prvního stupně odmítl zabývat skutečností, že se na stavu nezletilého AAAAA podílel i jeho biologický otec T. L., nelze s touto námitkou souhlasit. Z výše uvedeného je totiž zřejmé, že znalci i soudy nižších stupňů ve svých závěrech zohlednili i jednání T. L., které vyhodnotily jako méně významné pro vznik psychické poruchy nezletilého AAAAA.

43. Obviněný svým dovoláním také zpochybnil způsob výslechu nezletilého AAAAA v přípravném řízení, neboť podle něj vyslyšající komisařka kladla nezletilému sugestivní a kapciózní otázky, které ve svém dovolání také konkrétně označil. Ani tato námitka neodpovídá žádnému z dovolacích důvodů, neboť i ta se týká hodnocení důkazů. Jen položení dotazů kapciózních či sugestivních nečiní

celý výslech nezákonný a jako důkaz absolutně neúčinný. Jde pak jen o vyhodnocení věrohodnosti a pravdivosti svědka, resp. jeho výpovědi. Nejvyšší soud tento důkaz ani žádné jiné neprováděl, proto je ani nemůže vyhodnocovat (viz výše). Kromě toho (nad rámec uvedeného) ani tyto námitky nejsou opodstatněné. V tomto směru lze plně souhlasit i s názorem uplatněným ve vyjádření státní zástupkyně k dovolání obviněného. Obviněný totiž záměrně selektivně vytrhával jednotlivé otázky z kontextu. Naopak vyslyšající komisařka postupovala velmi obezřetně, ujišťovala se opakováním výpovědi nezletilého AAAAA, že jeho odpovědi pochopila správně a že je svědek míní vážně, to je běžná technika uplatňovaná i u dospělých vyslyšchaných. Navíc je nutno zdůraznit, že nezletilému bylo v době výslechu pouze 9 let, čemuž musel být přizpůsoben i způsob kladení otázek a celé komunikace. Výslechu nezletilého byl navíc přítomen obhájce obviněného, který žádné námitky proti formulaci kladených otázek nevznášel. Za porušení pravidel výslechu osoby mladší osmnácti let podle § 102 tr. ř. nelze považovat ani to, že zástupkyně orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebyla přímo ve výslechové místnosti, ale v jiné místnosti, odkud prostřednictvím obrazově-zvukového přenosu celý výslech pozorovala. Takový postup je naprosto běžnou a vhodnou praxí, přímo ve výslechové místnosti je třeba počet osob omezovat tak, aby bylo navozeno příjemné prostředí, v němž vyslyšchaná osoba mladší 18 let nebude zbytečně rozptylována a stresována, naopak je třeba zajistit, aby se cítila bezpečně a příjemně a její výpověď nebyla ničím negativně ovlivňována. Právě proto je speciální výslechová místnost uzpůsobena těmto potřebám, jde vlastně o komplex více místností – výslechové místnosti, technické místnosti a monitorovací místnosti (nejde-li u poslední dvou označených o místnost jedinou). Je-li policejní součást takovou místností vybavena, je vhodné ji použít. Způsob provedení výslechu nezletilého AAAAA tak považuje i Nejvyšší soud za řádný a v souladu se zákonem, naopak námitky uplatněné obviněným proti němu za nedůvodné. Vzhledem k těmto zjištěním dovolací soud neshledal procesní pochybení při výslechu nezletilého, které by porušovalo právo obviněného na spravedlivý proces. Prostřednictvím ustanovení § 102 odst. 2 tr. ř. se poskytuje osobám mladším 18 let zvýšená ochrana mimo jiné před sekundární viktimizací, jejich výslech by tak měl být opakován pouze ve výjimečně nutných případech. Protože tento procesní úkon netrpí obviněným vytýkanými a jinými závažnými vadami, nebyl důvod pro jeho opakování v dalších stádiích řízení.

44. Ani námitka nesprávného pořadí jednotlivých důkazních prostředků v hlavním líčení není způsobitou naplnit žádný z dovolacích důvodů, je též zjevně neopodstatněná. Nejprve byl vyslechnut obviněný, pak záleží určení pořadí na předsedovi senátu (srov. § 207 a násl. tr. ř.). Ani v tomto směru nebyl postup soudu prvního stupně vadný, nezákonný, naopak odpovídal běžné aplikační praxi.

45. Konečně obviněný zpochybnil zákonnost důkazů vyplývajících z provedených důkazních prostředků spočívajících ve výslechu svědků, kteří nebyli podle obviněného řádně poučeni. Je sice pravdou, že poučení svědků nebylo dokonalé, že někteří ze svědků nebyli poučováni o trestních následcích křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 tr. zákoníku, případně o trestních následcích křivého obvinění podle § 345 tr. zákoníku nebo pomluvy podle § 184 tr. zákoníku, resp. o významu svědecké výpovědi, určitými deficity trpí též další postup při výslechu, neboť pouze někteří svědci byli dotázáni na poměr k věci a k stranám. Ani Nejvyšší soud ovšem neshledal, že by uvedené vady procesního postupu byly takového rázu, že veškeré takto opatřené důkazy by byly jen proto absolutně neúčinné a že by z nich nebylo vůbec možno vycházet. Předně je třeba uvést, že obviněný ani jeho obhájce v průběhu procesního úkonu tyto námitky nevznášeli, nezpochybňovali řádnost, zákonnost a spravedlivost procesu, kdy bylo možno namítané vady zhojit. Nadto všichni svědci byli vyslyšáni opakovane, byli poučováni i v přípravném řízení, kde jim byla poskytnuta poučení i v tištěné podobě. Z celkového náhledu se proces ve věci obviněného nejvíce nespravedlivým jen pro zjištění určitých nedostatků při poučení svědků. Stěžejní důkazy, o něž především se výrok o vině obviněného opírá, vyplývají z jiných důkazních prostředků, které takovými vadami netrpí (z výpovědi AAAAA a ze znaleckých posudků). Je pravdou, že takovým důležitým důkazem je i výpověď svědkyně K. Z., která ale ve věci vypovídala opakovane a v zásadě shodně.

Není tak možno přistoupit na argumentaci obviněného, že při správném poučení by jistě vypovídala v jeho prospěch, když tomu tak nebylo ani v přípravném řízení, kde k namítaným vadám při poučení svědkyně nedošlo. Naopak soud prvního stupně důvodně uváděl, že svědkyně měla spíše v pozdějších stádiích řízení (tj. zejména v hlavním líčení) tendenci obviněného omlouvat a chránit a zamezit tak jeho odsouzení, popř. alespoň dosáhnout jeho mírnějšího potrestání. Nadto není pravdou, že by tato svědkyně nebyla poučena o právu nevypovídat.

46. Konečně poslední skupina námitek obviněného se týkala zpochybnění právního posouzení činu jako dvou úmyslných trestných činů týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí. Obviněný v této spojitosti zpochybňoval (poněkud zmatečně a vnitřně rozporně), zda jde o jeden skutek nebo více skutků, zda případně jeden skutek může být oběma uvedenými trestnými činy, zda pro jeden neměl být zproštěn obžaloby, resp. zda neměl být jeho čin posouzen jen jako jediný z uvedených trestných činů (v jednom případě preferoval § 199 tr. zákoníku a podruhé zase § 198 tr. zákoníku). Dále namítal, že nebyl naplněn znak spáchání činu „po delší dobu“, který podmiňuje u obou trestných činů použití vyšší trestní sazby. Zčásti zpochybňoval též naplnění znaku těžké újmy na zdraví u nezletilého AAAAA, v tomto směru ovšem šlo o námitky skutkové, s nimiž se Nejvyšší soud již vypořádal shora (zpochybněna byla vlastně jen příčinná souvislost mezi jeho jednáním a následkem).

47. Obviněný tedy především namítl, že se nedopustil dvou trestných činů (jednak zločinu týrání svěřené osoby, jednak zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí), ale pouze „zastřešujícího“ zločinu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, 2 písm. d) tr. zákoníku (případně bez kvalifikační okolnosti), který překrývá jiné trestné činy (včetně týrání svěřené osoby), jež by jinak mohly být spáchány samostatnými skutky, ale v tomto případě se stávají součástí zastřešujícího trestného činu, který je spojuje ve skutek jediný. Podle něj bylo jeho jednání zaměřeno pouze proti K. Z., vůči nezletilému došlo údajně k „překrytí“ pouze tím, že byl přítomen některým útokům, což nemůže odůvodnit závěr o spáchání trestného činu týrání svěřené osoby. Dovolatel dále soudům nižších stupňů vytkl, že se nezabývaly jednočinným souběhem trestných činů podle § 198 a § 199 tr. zákoníku, který je vyloučen, neboť mezi těmito ustanoveními je poměr speciality, pro který ustanovení § 198 tr. zákoníku má dostat přednost. Dále uvedl, že si je vědom i výjimky z tohoto pravidla, avšak stejným týráním obviněného nebyly napadány různé osoby, ale pouze K. Z. Dále podle něj nebylo jasné, zda se jednání dopustil v jednočinném nebo vícečinném souběhu. Podle něj by k jednání mělo být přistupováno jako ke dvěma skutkům, neboť jednání jsou zcela samostatná. Jeho jednání směřovalo jen vůči K. Z. a nikoli vůči nezletilému AAAAA, které navíc bylo časově omezeno a spojeno přítomností poškozeného při napadání poškozené K. Z. Z těchto důvodů měl soud prvního stupně obviněného v části obžaloby týkající se nezletilého AAAAA zprostit obžaloby.

48. Argumentace obviněného je tak vnitřně rozporná a protichůdná a nelze z ní jednoznačně určit, čeho se obviněný vlastně domáhá, zda jde podle něj o jednočinný souběh, při němž je jeden z uvedených trestných činů vyloučen, resp. zda jde o vícečinný souběh. Na jednu stranu obviněný argumentoval vlastně tím, že jde o jeden skutek, který jen zdánlivě naplňuje dvě různé skutkové podstaty, ve skutečnosti má být ale využita jen skutková podstata tzv. „zastřešujícího“ trestného činu, který navíc dílčí ataky spojuje v jeden jediný skutek a trestný čin. Pak zase žádal, aby bylo uplatněno pravidlo o vyloučení jednočinného souběhu trestných činů podle § 198 a § 199 tr. zákoníku a upřednostnil § 198 tr. zákoníku z důvodu speciality. Tuto část své argumentace tak vlastně stavěl na tom, že jednání kladené mu za vinu bylo jediným skutkem. Dále však argumentoval tím, že k jeho jednání bylo nutno přistupovat jako ke dvěma skutkům, neboť obě jednání byla zcela samostatná a soud prvního stupně ho měl zprostit obžaloby v části týkající se nezletilého AAAAA a kvalifikované jako trestný čin týrání svěřené osoby podle § 198 tr. zákoníku. Navíc tento návrh uplatňoval i v části, v níž argumentoval tím, že jde o jediný skutek.

49. Je tak zřejmé, že obviněný ve své argumentaci uplatňoval vícekrát dvě vzájemně se vylučující

verze. Soudy nižších stupňů vycházely z toho, že jednání obviněného, které mu bylo v této věci kladeno za vinu, je jediným skutkem, který naplňuje znaky dvou trestných činů podle § 198 a § 199 tr. zákoníku. V tomto směru s nimi souhlasí i Nejvyšší soud. Zcela nepochybně šlo o jediný skutek, jediné setrvalé či opakující se (dlouhodobé) jednání obviněného, které obviněný primárně směřoval proti poškozené K. Z., ale které zároveň (současně) zasahovalo i poškozeného nezletilého AAAAA (viz k tomu ještě dále), s čímž obviněný musel počítat. Jak správně upozornila státní zástupkyně, není možno o jediném skutku rozhodnout dvěma různými výroky, dvěma rozhodnutími (aby nedošlo k porušení principu *ne bis in idem*), o jediném skutku je možno učinit jediné rozhodnutí a případně jen popis skutku upravit, pokud by soud děj v tvrzeném rozsahu nepovažoval za prokázaný, či pokud by z jiných důvodů nenaplňoval znaky obou (všech) různých trestných činů (tj. ta část popisu skutku, která by se týkala trestného činu, jenž sice byl obviněnému původně kladen za vinu, ale jehož naplnění by nebylo prokázáno, by se jen vypustila). To je obvyklá aplikační praxe akceptovaná i judikaturou Nejvyššího soudu – k tomu lze přiměřeně odkázat například na rozhodnutí č. [11/2010](#) nebo č. [43/2011-I](#). Sb. rozh. tr., z podobného principu pouhé úpravy popisu skutku v případě jiných skutkových zjištění týkajících se téhož skutku vycházejí i další rozhodnutí – např. rozhodnutí č. [32/2007](#) nebo č. [6/2008](#) Sb. rozh. tr.

50. Nejvyšší soud může v tomto směru jen zopakovat svou již dříve vyslovenou argumentaci v jiném svém rozhodnutí k obdobnému případu (viz usnesení ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. [5 Tdo 551/2019](#)), která se dobře hodí i pro nyní projednávanou věc.

51. Je totiž třeba odlišovat pojmy „jednota skutku“, resp. „mnohost skutků“, jako pojmy hmotněprávní, a „totožnost skutku“, jako pojem procesněprávní. O jednom skutku může být zásadně vedeno jediné řízení a může být rozhodnuto pouze jednou (princip *ne bis in idem*). Pro posouzení otázek souvisejících se souběhem více trestných činů (což hrálo roli i v daném případě), ať již jde o souběh jednočinný či vícečinný, je rozhodující správné vymezení pojmu skutku a určení, kdy jednání pachatele tvoří jeden skutek a kdy jde o více skutků.

52. Vymezení skutku bývá předmětem sporů a posouzení nejen v nauce, ale i v aplikační praxi, co se rozumí skutkem, tak může být i dnes velmi sporné. Zpravidla se v učebnicích i komentářích uvádí tzv. Růžkova definice skutku (srov. jeho díla RŮŽEK, A. Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech. Praha: ČSAV, 1958, zejm. s. 90 a násl., a RŮŽEK, A. Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení. Praha: ČSAV, 1964, zejm. s. 120 a násl.; dále srov. učebnice ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 277 a násl.; JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, str. 351 a násl.; SOLNAŘ, V. Systém československého trestního práva: Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia, 1972, str. 323 a násl.). Podle ní se skutkem rozumí „událost ve vnějším světě spočívající v jednání člověka“, neboli má jít o „událost ve vnějším světě vyvolanou zásahem člověka“ (tak rozhodnutí č. [33/1974](#) Sb. rozh. tr.). Tato definice ovšem obsahuje určité nedostatky a duplicitu (srov. JELÍNEK, J., ŘÍHA, J. Rozhodnutí ve věcech trestních. 5. vydání. Praha: Leges, 2023, s. 221 a násl.), zejména podle současné teorie práva je událost právní skutečností nezávislou na lidské vůli, tudíž nemůže spočívat v jednání člověka, jednání bývá definováno jako projev vůle ve vnějším světě, tudíž i uvedení pojmu „ve vnějším světě“ je již obsaženo v pojmu jednání, uznávalo se, že jednat může toliko člověk, proto i tato část definice byla nadbytečná, na druhou stranu pojem skutku bude nepochybně hrát roli i v případě zvažované odpovědnosti právnických osob, které také mohou být podle současné české právní úpravy pachateli trestného činu (byť na základě přičitatelnosti jednání člověka). Za poněkud zdařilejší definici skutku lze považovat tu Solnařovu, který za jediné jednání z hlediska souběhu trestných činů považoval „takové projevy vůle navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva nebo jsou způsobilé (u pokusu) následek způsobit, bez ohledu na to, zda způsobily (byly způsobilé způsobit) následek jediný či více následků“ (SOLNAŘ, V. op. cit., str. 326). Často se vychází též z definice užívané v judikatuře (srov. zejména rozhodnutí č.

[8/1985](#) Sb. rozh. tr., kterou ovšem již dříve formuloval Růžek – RŮŽEK, A. Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech. Praha: ČSAV, 1958, s. 93; srov. též ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 276 a násl.), podle níž „za jeden skutek lze považovat jen ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou pro tento následek kauzální, pokud jsou zahrnuty jeho zaviněním“. V případě této modifikované verze se zdůrazňují i další znaky trestného činu, které ale pojem skutku také na první pohled příliš neobjasňují, dokonce naopak jej podle kritiků mohou zatemňovat (tak např. skutek nepřestává být skutkem jen proto, že absentuje zavinění nebo příčinná souvislost, i v takovém případě by soud musel rozhodnout o skutku obsaženém v obžalobě, a to např. zprošťujícím rozsudkem – snad i proto prvek zavinění z uvedené definice Solnař vypustil). Nicméně svůj smysl mohou mít v tom směru, že se jimi vyjadřuje tzv. jednotící vůle, která dílčí akty spojuje v jeden celek (např. jednání přípravného charakteru spočívající v opatření výbušniny tvoří jeden celek s jejím pozdějším užitím, bylo-li to již při jejím opatření plánováno) a kterou by právě pojem zavinění v uvedené definici mohl být nahrazen.

53. Podstatu skutku tak tvoří jednání, rámec určitých dílčích aktů zahrnutých do jednání, jež může záležet v pohybu i ve zdržení se pohybu, je také určován trestněprávně relevantním následkem, jehož jednání musí být příčinou. Nikoli nevýznamná pro posouzení jednoty skutku je též tzv. jednotící vůle pachatele (a to zejména v případech níže uvedených).

54. Za jediný skutek z hlediska trestního práva hmotného se považují též pokračování v trestném činu (pokračující trestný čin), trestný čin hromadný a trestný čin trvající, podobně to platí i pro celý vývoj trestné činnosti od přípravy přes pokus až po dokonání činu, resp. jeho ukončení (srov. například rozhodnutí č. [38/1959](#) Sb. rozh. tr.). Od tzv. velké novely trestních předpisů (zákon č. 265/2001 Sb.) je jinak nahlíženo na pokračování v trestném činu v trestním právu hmotném a jinak v trestním právu procesním, neboť z hlediska trestního práva hmotného je pokračování jediným skutkem, zatímco v trestním právu procesním je každý dílčí útok téhož pokračujícího trestného činu samostatným skutkem (§ 12 odst. 12 tr. ř.). Uvedené definice tyto specifické případy uspokojivě neřeší, lze je tak považovat pouze za jakési vhodné východisko pro úvahy, co je či má být jedním skutkem a kdy již jde o skutků více.

55. Někdy se v literatuře i aplikační praxi hovoří i o tzv. zastřešujícím trestném činu, který „překrývá“ jiné trestné činy, které by jinak mohly být spáchány samostatnými skutky, ale v daném specifickém případě se stávají součástí onoho zastřešujícího trestného činu, který je tak spojuje ve skutek jediný (např. jízda opilce vozidlem, při níž způsobí více dopravních nehod s trestněprávně relevantními následky). To právě může být i případ týrání jako dlouhodobého zlého nakládání s poškozeným, kterému jsou jinak zároveň tímž jednáním působena dílčími atakami další příkoří, která by sama o sobě mohla být samostatným skutkem a samostatným trestným činem (např. nebezpečným vyhrožováním, vydíráním, ublížením na zdraví, znásilněním či jiným sexuálním trestným činem apod.). Pojmu zastřešujícího deliktu se sice dovolával ve svém dovolání i obviněný, ovšem zčásti nejasně, zčásti nesprávně. Obviněný totiž svou argumentaci založil na tom, že tento zastřešující delikt vylučuje posoudit jednání též jako jiný trestný čin, jehož znaky dílčím atakem budou též naplněny. Jde ovšem o přílišné zjednodušení, takto není uvedený konstrukt myšlen ani zamýšlen. Jde jen o vyřešení první otázky, zda jde o jeden skutek či více skutků, nikoli zda jde o jeden či více trestných činů – to je věcí právní kvalifikace a vyřešení otázky možného souběhu trestných činů či jeho vyloučení (z důvodu speciality, subsidiarity, popř. faktické či zákonem předpokládané konzumpce). Jde o postupné kroky, které není možno jednoduše směšovat a je třeba je od sebe odlišovat.

56. Posouzení, zda půjde o skutek jediný či o více skutků, může ovšem svým způsobem do určité míry záviset i na právní kvalifikaci činu. Již samotná formulace určitých skutkových podstat totiž předvídá, nakolik určitou výšeč objektivní reality posoudíme jako jeden skutek nebo více skutků, neboť některé trestné činy vyžadují dvě či více jednání (tak např. znásilnění předpokládá jednak omezení osobní

svobody v podobě donucení různou formou, jednak pohlavní styk), případně více následků (např. u loupeže se žádá porušení svobody rozhodování a ohrožení či porušení zájmu na ochraně majetku). Žádá-li se více jednání či následků, bývá mezi nimi vztah prostředku a účelu (např. právě u znásilnění). V mnohém tak záleží i na vůli zákonodárce, jak vymezí znaky trestných činů, zejména pak jeho jednání a následek, jež tvoří základ každého skutku (srov. k tomu též DOLENSKÝ, A. Jednočinný souběh a jeden skutek. Bulletin advokacie, 1985, III, s. 155 a násl.).

57. V nauce (zejména té německé) se tak někdy lze setkat i s následujícím vymezením skutku založeném na: a) jednání v přirozeném smyslu (stačí jediný tělesný pohyb – např. stisknutí spouště zbraně), b) přirozené jednotě jednání (více tělesných pohybů opakovaně naplňujících znaky skutkové podstaty úzce souvisejících v čase a místě vedených sjednocující vůlí, jež se nezúčastněnému třetímu jeví jako jeden celek, jedno jednání – např. několik po sobě jdoucích úderů pěstí), c) právní jednotě jednání (pokud jinak různé trestné činy jsou některým prvkem spojeny, tj. jednota skutku je dána při alespoň částečné identitě více jednání – např. znásilnění a loupež spojené násilným jednáním vůči oběti; může ale jít i o případ společného následku více jednání, o případy tzv. zastřešujících trestných činů, o trestné činy trvající, hromadné a pokračující). K tomu srov. stručný přehled v ŘÍHA, J. Tabulky a schémata z obecné části trestního práva hmotného. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 86 až 89; z německé literatury lze odkázat například na zevrubný výklad obsažený např. v JESCHECK, H.-H. Lehrbuch des Strafrechts. Allgemeiner Teil. 5. Auflage. Berlin: Duncker & Humblot, 1996, s. 707 a násl.; KÜHL, K. Strafrecht. Allgemeiner Teil. 8. Auflage. München: Vahlen, 2017, s. 904 a násl.

58. Problematické bývá v praxi právě vymezení skutku v případech těch trestných činů, které mají po určitou dobu trvat, případně (jako u trestných činů hromadných) se vyžaduje určitá četnost útoků, resp. dílčích aktů (typicky tam, kde skutková podstata trestného činu žádá určitý minimální rozsah – větší, značný či velký). Úskalí potom nastává při posouzeních takovýchto trestných činů, v jejichž rámci, případně současně s nimi, jsou naplněny znaky jiných trestných činů, jež mohou být anebo nemusejí být jejich součástí – právě u nich se pak hovoří o tzv. zastřešujícím trestném činu. Zvláště problematické je to pak v trestním procesu, pokud se v určitých fázích trestního řízení zdá být naplněn nějaký znak, který se pak později neprokáže, případně naopak. Vymezení, co je jedním skutkem, pak má určitou spojitost i s řešením otázky, nakolik je to, co je popsáno v rozhodnutích ve věci samé stejné (totožné), pro co bylo zahájeno trestní stíhání, resp. podána obžaloba. V takovém případě pak může docházet k prolínání problematiky hmotněprávní spočívající v náležitém posouzení jednoty skutku a problematiky procesní spočívající v náležitém posouzení totožnosti skutku (viz též DOLENSKÝ, A. op. cit.).

59. To může být i situace právě u trestných činů spočívajících v týrání jiné osoby, je-li kupříkladu součástí takového zlého nakládání úmyslný útok proti oběti, který může naplňovat znaky různých trestných činů (těžkého ublížení na zdraví, znásilnění, vydírání apod.), jež se stanou součástí delší dobu trvajícího týrání a tvoří s ním skutek jediný. Tak tomu bylo například ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 42 T 13/2014, v níž soud prvního stupně rozhodl rozsudkem, jímž obviněnou jednak uznal vinnou zvláště závažným zločinem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, jednak obviněnou zprostil obžaloby podle § 226 písm. a) tr. ř., neboť nemělo být prokázáno, že se stal skutek, který měl spočívat v dlouhodobém zlém nakládání s poškozenou, které právě mělo vyvrcholit posledního dne úmyslným atakem, v čemž byl obžalobou spatřován přečin týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1 tr. zákoníku. K odvolání obviněné (státní zástupce odvolání nepodal) proti odsuzující části rozsudku pak Vrchní soud v Praze svým usnesením ze dne 21. 11. 2014, sp. zn. 8 To 91/2014, podle § 257 odst. 1 písm. c) a § 223 odst. 1 tr. ř. z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. zastavil trestní stíhání dotyčné obviněné pro skutek, v němž obžaloba Městského státního zastupitelství v Praze spatřovala zločin těžkého ublížení na zdraví, neboť o zažalovaném skutku již bylo pravomocně rozhodnuto zmíněným výrokem o zproštění

obžaloby (odůvodnění stálo na tom, že dílčí akt, jímž byla způsobena těžká újma na zdraví, byl součástí trvajícího deliktu spočívajícího v týrání svěřené osoby). Věcí se pak z podnětu poškozené zabýval Ústavní soud (usnesení ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. [III. ÚS 226/15](#)) i Evropský soud pro lidská práva (rozhodnutí ze dne 15. 5. 2018, č. stížnosti 52256/15), jež podáním poškozené z procesních důvodů nevyhověly. Takové pojetí je dáno zvláštní povahou trestného činu týrání svěřené osoby, který je trestným činem trvajícím (srov. rozhodnutí č. [17/2015](#) Sb. rozh. tr.), stejně jako je trvajícím i trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí. Na týrání svěřené osoby skutečně praxe i odborná literatura nahlíží jako na delikt, který musí po určitou delší dobu trvat, neboť v samotném pojmu „týrání“ je obsažen prvek určité trvalosti, samotné jednorázové zlé nakládání s určitou osobou by tento znak nenaplnilo (např. rozhodnutí č. [20/1984-I](#) Sb. rozh. tr.). Dílčí fyzický atak vůči poškozené, pokud by byl prokázán, by tak bylo třeba považovat za součást zlého nakládání s poškozenou ve smyslu týrání podle § 198 tr. zákoníku, zvláště bylo-li období, kdy mělo docházet ke zlému nakládání, vymezeno tak, že zahrnovalo i dobu, kdy došlo k nejzávažnějšímu útoku, jenž byl jinak soudem prvního stupně (nesprávně) posouzen samostatně.

60. Je tak již jen z této argumentace zřejmé, že návrhu obviněného, aby o tomtéž skutku bylo rozhodnuto dvojím (protichůdným) způsobem, a sice zčásti uznáním viny a zčásti zproštěním obžaloby, nemohlo být vyhověno. Nejvyšší soud ovšem neshledal důvodnou ani další navazující argumentaci obviněného, že uvedený jediný skutek nemá být posouzen jako dva trestné činy podle § 198 a § 199 tr. zákoníku, ale toliko jako jediný trestný čin (aniž by obviněný jednoznačně určil, který z nich by to měl být – šlo-li o argument speciality, upřednostňoval § 198 tr. zákoníku, šlo-li o argumentaci tzv. zastřešujícím deliktem, preferoval § 199 tr. zákoníku). Nejvyšší soud však souhlasí se soudy nižších stupňů i státní zástupkyní, že jednočinný souběh uvedených trestných činů není (ve všech případech zcela) vyloučen, ale že je (byť za určitých specifických okolností) možný, jak bude rozvedeno níže. Stejně tak souhlasí i s tím, že v daném případě byly znaky obou uvedených trestných činů naplněny a právní kvalifikace podle obou ustanovení vedle sebe obstojí.

61. Jak již dříve Nejvyšší soud v jiném svém rozhodnutí, na něž již bylo odkazováno (viz zmíněné usnesení ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. [5 Tdo 551/2019](#)), uvedl, pachatel trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 tr. zákoníku se může zároveň tímž skutkem dopustit i trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198 tr. zákoníku (o jednočinném souběhu viz níže), pokud tím samým jednáním zasahuje více osob (tzv. hmotných předmětů útoku), přičemž postavení každé z nich odůvodňuje užití jiného ustanovení (jednak vůči osobě žijící ve společné domácnosti a jednak vůči osobě svěřené). To platí též v případech, kdy pachatel své jednání nemíří přímo vůči nezletilé svěřené osobě, ale jen nepřímou tak, že taková nezletilá osoba je (opakovaně a dlouhodobě) svědkem napadání jiné osoby žijící ve společném obydlí, tj. matky jako svého blízkého příbuzného, jako tomu bylo v této věci.

62. Uvedená argumentace není ani v rozporu s názorem uplatněným v jiném starším usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2015, sp. zn. [8 Tdo 921/2015](#), ve kterém Nejvyšší soud upozorňoval, že v případě týrání osob žijících ve společném obydlí podle § 199 tr. zákoníku je třeba podle konkrétních okolností projednávaného činu odlišit, zda jsou všechny osoby týrány stejným jednáním, podle čehož se určí, zda jde o jeden nebo více skutků. Týrání prováděné za shodných časových i místních podmínek, je jedním skutkem u všech osob, pokud je v podstatných okolnostech alespoň zčásti shodné jednání, tzn., že má stejný způsob provedení, stejnými prostředky, stejnou formou zacházení či užití vulgárních hanlivých ponižujících slovních obrátů, apod. (např. pachatel více osob současně bil, zavíral je společně v obydlí, za stejných podmínek jim neumožňoval vycházet, urážel je shodnými vulgárními, hanlivými a ponižujícími výrazy apod.). Jestliže ale pachatel za shodných časových a místních okolností týrá různé osoby způsoby a prostředky, které jsou u každé z osob odlišné, a jde podle okolností případu o jednání, která se ani v části neshodují, pak se jedná o dva či více samostatných skutků, které od sebe dělí odlišný následek představovaný jiným předmětem

útoku i jiná jednání (a případné rozhodnutí v některé z dílčích částí pak nevytváří překážku věci rozsouzené – to akceptoval i Ústavní soud v usnesení ze dne 5. 4. 2016, sp. zn. [II. ÚS 100/16](#)).

63. V nyní projednávané věci docházelo k překrývání dvou různých trestných činů, neboť v zásadě ve stejném období, na stejném místě, shodným jednáním obviněný naplňoval znaky dvou různých trestných činů, tedy porušoval dva různé zájmy chráněné trestním zákoníkem – zájem na ochraně osoby žijící ve společně obydli a zájem na ochraně svěřené osoby. Atak vůči osobě žijící ve společně obývaném bytě (poškozené K. Z.) přitom podle původních představ státní zástupkyně, která jednání obviněného takto zažalovala, i podle závěrů soudů nižších stupňů bylo prostředkem současného týrání svěřené osoby – dítěte poškozené K. Z., poškozeného nezletilého AAAAA. Z uvedených důvodů proto není možno hovořit o tom, že by mohlo jít o jiný skutek, pokud následek na svěřené osobě měl být způsoben tím samým jednáním, jakým obviněný porušoval zájem na ochraně poškozené K. Z. jako osoby žijící ve společně obývaném bytě.

64. K úvaze o tom, zda určitý skutek naplňuje znaky více trestných činů (tzv. jednočinný souběh, ideální konkurence), anebo z důvodu vyloučení jednočinného souběhu jen jednoho trestného činu (tzv. zdánlivá konkurence, konkurence zákonů), je možno přistoupit až poté, co je ujasněno, zda určitá výseč objektivní reality je jen jedním skutkem (a nikoli více skutky). Obecně též platí, že každý skutek má být zásadně posouzen podle všech zákonných ustanovení, která na něj dopadají, není-li právě mezi těmi jednotlivými ustanoveními vzájemný poměr, pro který jedno ustoupí druhému. Jednočinný souběh je zásadně vyloučen, pokud trestné činy jsou navzájem v poměru speciality, subsidiarity, popř. pokud jde o tzv. faktickou konzumpci (někdy se zmiňuje i případ konzumpce zákonem předpokládané). Obecné pravidlo o nemožnosti jednočinného souběhu trestných činů podle § 198 a § 199 tr. zákoníku platí, protože obecně je mezi těmito ustanoveními poměr speciality (*lex specialis derogat legi generali*), pro který ustanovení § 199 tr. zákoníku (jako *lex generalis*) ustupuje do pozadí a ustanovení § 198 tr. zákoníku (jako *lex specialis*) dostává přednost (srov. ŠAMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2483–2484). Toto obecné pravidlo ovšem platí, jde-li stále o stejnou oběť, stejného člověka, tedy stejný tzv. hmotný předmět útoku (např. právě dítě jako osobu v péči pachatele, který s ním žije současně ve společném obydlí). Ovšem jiné posouzení bude takového případu, v němž stejným týráním téhož pachatele jsou současně napadány různé osoby (jako různé hmotné předměty útoku), a to jednak osoby v péči nebo výchově pachatele (např. nezletilé děti), jednak osoby, které sice nejsou v jeho péči nebo výchově, ale žijí s ním ve společném obydlí (např. manželka, zletilé děti apod.). V tomto případě je namístě připustit jednočinný souběh trestných činů podle § 198 a § 199 tr. zákoníku, aby byla náležitě vyjádřena závažnost jednání pachatele (srov. v odborné literatuře viz shodně tamtéž, a to oproti předchozímu 2. vydání téhož díla z r. 2012 – viz jeho str. 1944; z aplikační praxe shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. [5 Tdo 551/2019](#)).

65. V tomto konkrétním případě se obviněný dopouštěl jediného jednání, kterým přímo zasahoval toliko poškozenou K. Z., ale nepřímě i poškozeného nezletilého AAAAA, který takovému jednání byl přítomen a pociťoval je jako bezohledné, hrubé a bolestivé pro jeho matku, kterou alespoň slovně bránil, volal o pomoc, na což též obviněný reagoval odebráním mobilního telefonu. Jinými slovy i s těmito důsledky obviněný počítal a byl s nimi srozuměn. V důsledku takového jednání obviněného nezletilý AAAAA také utrpěl smíšenou poruchu chování a emocí, byly u něj zjištěny projevy trápení a strádání a syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, což bylo důvodně posouzeno jako těžká újma na zdraví (ohledně takového posouzení ale obviněný žádnou relevantní argumentaci neuplatnil, jen zpochybnil, že by jeho jednání bylo příčinou takové změny zdravotního stavu, k čemuž se již Nejvyšší soud vyjádřil shora). Zároveň lze poškozeného AAAAA považovat za osobu, která byla obviněnému fakticky svěřena do péče (jakkoliv ani takové námitky obviněný relevantně neuplatnil), což vlastně obviněný doznával, když se bránil, že se o poškozeného staral, věnoval se mu ve volném čase, zajišťoval jeho výchovu, brávil ho na výlety, zajišťoval jeho výchovu, vedl jej ke sportu a tak

dále. Pro svěření do péče není třeba žádný formalizovaný úkon, postačí i faktická péče o nezletilého či jeho výchova (srov. zejména rozhodnutí č. [23/2007](#) Sb. rozh. tr.).

66. Zjevně neopodstatněnými byly též výhrady obviněného, že nebyla naplněna ani u jednoho trestného činu okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání činu po delší dobu – srov. § 198 odst. 2 písm. d) a § 199 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku. Obviněný zejména v případě poškozeného nezletilého AAAAAA vycházel při uplatnění této námitky z jiné verze skutkového děje, než k jaké dospěly soudy nižších stupňů. Podle obviněného byl poškozený nezletilý AAAAAA přítomen hádce mezi ním a K. Z. pouze ve 3 případech, což bylo vyvráceno, jak již bylo shora rozvedeno. Poškozený AAAAAA byl přítomen inkriminovanému jednání obviněného po velmi dlouhou dobu od 19. 6. 2021 až do 6. 9. 2022, kdy byl poškozený svěřen do péče své babičky a odstěhoval se ze společného obydlí obviněného a své matky, u níž toto období trvalo až do 2. 11. 2022, tj. ještě o téměř dva měsíce déle. Po uvedenou dobu byl poškozený AAAAAA přítomen opakovanému násilnému jednání obviněného vůči své matce, což těžce snášel, opakovaně volal o pomoc babičce a sestrám mobilním telefonem, který mu obviněný též z tohoto důvodu bral, vídal svou matku s pohmožděninami a krvavými ranami, krev byla viditelná i na věcech v obydlí, poškozený byl jednáním obviněného traumatizován i v případech, kdy jeho jednání jen přes dveře a stěny bytu slyšel, byť je neviděl. S ohledem na uvedenou délku období (více než 1 roku) i intenzitu útoků tak je závěr o naplnění uvedeného znaku podmiňujícího použití vyšší trestní sazby (páchání po delší dobu) u obou skutkových podstat plně opodstatněn. Týrání je samo definováno jako zlé nakládání s osobou vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří. Vzhledem k tomu, že samotné týrání se již vyznačuje určitou mírou trvalosti (jde o trvající delikt), pro naplnění znaku podmiňujícího použití vyšší trestní sazby spočívajícího v trvání „delší dobu“ se tak musí jednat o dobu trvání řádově v měsících. Vždy ale bude záležet na okolnostech konkrétního případu, neboť čím méně intenzivní bude týrání, tím delší dobu bude muset týrání trvat a naopak. Přihlíží se také k dalším okolnostem např. způsobu provedení činu, četnosti útoků, intenzitě, věku týrané osoby apod. V daném případě jednak šlo o dobu přesahující 1 rok v obou případech (dokonce jedna a čtvrt, resp. jedna a půl roku, tedy o dobu v řádu měsíců, dokonce jde již o řád desítek měsíců), jednak šlo o jednání vysoké intenzity, takže do místa obydlí byla opakovaně volána policejní hlídka, poškozená K. Z. utrpěla méně závažná zranění vyžadující lékařské ošetření. O naplnění uvedené okolnosti zvláště přitěžující tak nemůže být pochyb.

67. Nejvyšší soud proto může uzavřít, že považuje závěry soudů nižších stupňů o naplnění všech zákonných znaků obou označených trestných činů týrání svěřené osoby a týrání osoby žijící ve společném obydlí za správné a ty námitky obviněného, které bylo možno podřadit pod dovolací důvody a jimiž obviněný zpochybnil naplnění zákonných znaků těchto trestných činů, resp. zákonnost označených důkazů, za zjevně neopodstatněné. Soudy nižších stupňů se jeho věcí pečlivě zabývaly a vypořádaly se s jeho argumentací dostatečným způsobem. Dovolací námitky obviněného byly z velké části pouhým opakováním jeho obhajoby, proto lze plně odkázat na rozhodnutí soudů nižších stupňů, které se s ní vypořádaly. Jak již bylo výše uvedeno, dovolání založené na námitkách dříve uplatněných, kterými se soudy nižších stupňů zabývaly, je namístě odmítnout jako zjevně neopodstatněné. Tuto dříve vyřčenou argumentaci, na kterou lze odkázat, ještě dále doplnil Nejvyšší soud svou vlastní, která byla rozvedena shora.

V.

Závěrečné shrnutí

68. Vzhledem ke všem shora zmíněným důvodům Nejvyšší soud dovolání obviněného P. V. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné. Protože Nejvyšší soud rozhodl o odmítnutí dovolání podle § 265i tr. ř., mohl tak učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.